

Vergaderjaar 2009–2010

28 684

Naar een veiliger samenleving

Nr. 255

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 november 2009

Op 22 september 2009 heeft de Staatssecretaris van Justitie tijdens het mondelinge vragenuur vragen beantwoord over het af luisteren van een getuige tijdens een strafrechtelijk onderzoek naar een dodelijke steekpartij (Handelingen der Kamer II, vergaderjaar 2009–2010, nr. 4, blz. 227–230).

De identiteit van deze getuige was bij het politieteam bekend. De getuige belde Meld Misdad Anoniem (MMA) met informatie over de daders van de steekpartij. Zowel deze melding als het uitgewerkte geïntercepteerde telefoongesprek met MMA, waarin zowel belastende als ontlastende informatie naar voren kwam, werd in het strafdossier opgenomen. Op deze wijze is de identiteit van de getuige bij de verdachten bekend geworden.

De Staatssecretaris heeft op 22 september 2009 het volgende toegezegd:

- het Openbaar Ministerie (OM) zal in een voorkomend geval eerst contact opnemen met MMA om te kijken hoe daarmee om te gaan;
- het OM en MMA gaan op korte termijn met elkaar spreken over hoe gevallen als de onderhavige voorkomen kunnen worden. Voor de Justitiebegroting in november 2009 zal bekend zijn wat er gebeurt met het toepasselijke protocol van het OM.

Met deze brief doe ik deze toezeggingen gestand.

Aanvullende maatregelen nodig

De Instructie Meld Misdad Anoniem (2006I007) van 10 april 2006 van het College van procureurs-generaal voorziet niet in te nemen maatregelen in een bijzondere situatie als de onderhavige. De Instructie beschrijft immers de werkwijze voor het *achterhalen* van de identiteit van een anonieme beller en niet wat moet gebeuren als deze identiteit reeds bij het opsporingsteam bekend is, voordat MMA wordt gebeld.

Zoals de staatssecretaris van Justitie al heeft gesteld, staat voorop dat MMA bestaat bij gratie van anonimiteit. Burgers die bellen met MMA en

de verantwoordelijkheid nemen om op die wijze naar buiten te treden, moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens niet bekend worden bij de verdachte(n). Door de onderhavige kwestie, heeft het OM zich gerealiseerd dat aanvullende maatregelen nodig zijn om de anonimiteit van de melder te beschermen. Een volstrekt waterdichte bescherming van diens anonimiteit in alle gevallen is niet te bewerkstelligen. Er zijn ook aanvullende, procedurele afspraken nodig.

Het gesprek tussen OM en MMA als bedoeld in de toezeggingen, heeft inmiddels plaatsgehad. Het gesprek heeft geleid tot het door het OM nemen van de hierna vermelde maatregelen.

Vooropgesteld geldt, voor alle mogelijke aanvullende maatregelen, de hoofdregel dat de anonimiteit van de melder die belt met MMA wordt beschermd. Onderzoek naar de identiteit van de melder vindt uitsluitend plaats in geval van noodtoestand, namelijk wanneer sprake is van onmiddellijk dreigend levensgevaar en levensreddend handelen.

Aanvullende maatregelen: toekomstige werkwijze

De beste manier om te voorkomen dat, ongewenst of onbedoeld, de identiteit van een melder door de interceptie van telefoonverkeer wordt achterhaald, is het uitwerken van een technisch concept van *nummerherkenning*, zoals dit momenteel voor geheimhouders wordt ontwikkeld. De tipgever is uiteraard geen geheimhouder in de zin van de wet, alleen het technisch concept is hetzelfde.

Voordat nummerherkenning van MMA in werking kan treden, moet worden onderzocht hoe een en ander technisch kan worden gerealiseerd en hoe dit in beleidsregels en regelgeving kan worden verankerd.

Het uitgangspunt van zowel het OM als de politie daarbij is geen kennis te nemen van gesprekken waarbij gebeld wordt naar MMA, noch identificerende gegevens hierover vast te leggen.

Hoe hieraan praktisch uitvoering kan worden gegeven, wordt nog onderzocht, omdat in het (thans in ontwikkeling zijnde) systeem van nummerherkenning voor geheimhouders wel verkeersgegevens worden vastgelegd die onder omstandigheden identificerend kunnen zijn. Waar het vastleggen van dergelijke gegevens geen bezwaar hoeft op te leveren in de situatie van geheimhouders (daar dient immers *de inhoud* van het gesprek geheim te blijven), kan dit namelijk wel een inbreuk opleveren op de anonimiteit van degene die met MMA belt. Immers, wanneer een verdachte in zijn strafdossier ziet met welk telefoonnummer een persoon naar MMA heeft gebeld en deze tevens weet aan wie het nummer toebehoort, is daarmee direct de identiteit van de tipgever bekend geworden. Bovendien kan de persoon nagaan wie heeft gebeld met MMA.

Aanvullende maatregelen: tijdelijke werkwijze

Tot dat duidelijk is hoe nummerherkenning technisch kan worden gerealiseerd en hoe een dergelijk systeem in beleid en regelgeving kan worden verankerd, zullen OM en politie een tijdelijke werkwijze volgen, die geldt voor de interceptie van telefoonverkeer tussen melders en MMA en overige situaties (buiten de interceptie van telefoonverkeer) waarin de anonimiteit van de melder aan MMA onder druk komt te staan.

Bij die overige situaties kan bijvoorbeeld worden gedacht aan:

- een doorzoeking/inbeslagneming die informatie over een MMA-melding oplevert;

- een internettap die informatie over een MMA-melding oplevert;
- een getuige die verklaart over een MMA-melder;
- een bron genoemd in een CIE-proces-verbaal die dezelfde blijkt te zijn als die uit een MMA-melding.

Volgens de tijdelijke werkwijze zal de officier van justitie die constateert dat in het opsporingsonderzoek een telefoongesprek tussen een melder en MMA is geïntercepteerd, alsook zodra een (of meer) van de hiervoor vermelde overige gevallen wordt/worden onderkend, dit melden aan zijn/haar recherche-officier van justitie. De recherche-officier van justitie neemt contact op met de voorzitter van de landelijke vergadering van recherche-officieren van justitie of diens plaatsvervanger. De voorzitter of diens plaatsvervanger onderzoekt vervolgens in overleg met de betreffende recherche-officier, de betrokken politiefunctionarissen en MMA hoe de dreigende opheffing van de anonimiteit kan worden afgewend. Is de voorlopige conclusie dat de anonimiteit moet worden opgeheven, dan volgt de in de Instructie voorgeschreven procedure via de Centrale Toetsingscommissie (CTC) naar het College van procureurs-generaal.

De tijdelijke werkwijze geldt per direct en het/de toepasselijke protocol(len) van het OM, waaronder de Instructie Meld Misdaad Anoniem, zal/zullen indien nodig aan die tijdelijke werkwijze worden aangepast.

In alle gevallen waarin de anonimiteit van de melder gevaar loopt, neemt de hoofdofficier van justitie de noodzakelijke actie vanuit zijn verantwoordelijkheid in het kader van het stelsel bewaken en beveiligen, danwel in het kader van de bijzondere bescherming die geboden kan worden aan getuigen.

De minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin